СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 186. Джерзі Ситі, Н. Дж., субота, 12-го серпня 1939. No. 186. Jersey City, N. J., Saturday, August 12, 1939. VOL. XLVII

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

РЕКОРДОВЕ ВОЄННЕ ЗАМОВЛЕННЯ ПІДЧАС МИРУ

ВАШИНҐТОН. — Департамент війни підписав контракти на доставу для американської армії машин до воєнних літаків коштом 85 міліонів долярів.

Є це найбільше замовлення, яке колинебудь американська армія дала в часі миру.

Контракт відноситься лише до достави машин для літаків; решту доставить самий уряд. Увесь кошт цих літаків буде виносити коло сто міліонів.

РУЗВЕЛТ ОСТЕРІГАЄ ДЕМОКРАТІВ ПЕРЕД КОНСЕРВАТИЗМОМ.

ПИТСБУРҐ (Па.). — Президент Рузвелт вислав на конвенцію Молодих Демократичних Клюбів письмо з привітом і в ньому остерігає партію не іменувати в 1940. році кандидатами партії консервативних людей. Він остерігає теж перед кандидатом, який не займе виразного становища у важних біжучих справах.

Сенатор Пепер з Флориди в своїй вступній промові на конвенції заявив, що Демократична Партія домагається, без огляду на те, чи Рузвелт буде кандидувати втрете, третьої каденції для програми Рузвелта.

КАМПАНІЯ УРЯДУ ЗА ОЩАДНІСТЬ.

ВАШИНҐТОН. — Секретар торговлі Гарі Гопкинс почав широко розгалужений розслід над можливостями ощадностей в урядуванні. Він установив штаб вправних дослідників, що мають розглянути всі ділянки федерального уряду й показати, де уряд може ощадити публичні гроші. Будуть вони розсліджувати передовсім видатки уряду на позички.

УЧАТЬ, ЯК ЖИТИ В МІСТІ.

НЮ ЙОРК. — Міський уряд здоровля почав кампанію ча чистоту на вулицях міста. За останніх кілька днів поліція роздавала судові візвання за всяке занечищування міських вулиць, а поліційні судді встановляли кари за занечищування й завалювання хідників. Найбільше карали людей у дільниці Гарлем, де живуть мурини. За останні три тижні в тій дільниці візвані до судів люди заплатили тисячу кар на загальну суму 2,000 долярів.

Рівночасно уряд здоровля дає остороги купцям і супереінтендентам апартаментових домів, щоби вдержували чисто свої доми й бизнеси.

ЗІБРАЛИ ВЕЛИЧЕЗНУ СУМУ НА ПОБОРЮВАННЯ ПАРАЛІЖУ.

ГАЙД ПАРК (Ню Йорк). — У літній палаті президента Рузвелта зявилася делеґація Краєвої Фундації для Дитячого Паралїжу й предложила йому звіт з публичної збірки на поборювання цієї недуги, якою президент самий цікавиться, бо й він іще й нині терпить на її наслідки. Делеґація звернула увагу, що ця збірка в останньому році була вища, ніж у котрийнебудь інший рік, бо виносить понад 1 міліон 329 тисяч долярів.

„ЧОЛОВІК ІЗ ЗАЛІЗНИМ ЛЕҐЕНЕМ" ЖЕНИТЬСЯ.

ШІКАҐО. — Фредерик Снайт, що три роки тому занедужав на дитячий параліж і від того часу лежав у машині, званій залізним леґенем, що йому помагає дихати, оженився тут з панною Тересою Ларкин з Дейтону, Оґайо, котру він знав від 9 літ.

Снайт відбув уже в „залізнім леґені" дорогу 25,000 миль. Минулого року він їздив до чудотворної каплиці в Люрді, у Франції. Лікарі кажуть, що він поволі виздоровляє, та сподіваються, що зчасом він буде могти дихати без машини.

КОМУ ПОДОБАВСЯ КОНҐРЕС?

ВАШИНҐТОН. — Ейвері Конулі, президент Американського Союзу Фабрикантів, подав до публичного відома свій лист до членів орґанізації, в котрім хвалить конґрес за його діяльність, а головно за поборювання „нездорового" законодавства, себто проєктів президента Рузвелта.

НАПЛИВ ДО ВЧИТЕЛЬСЬКОЇ ПРОФЕСІЇ В НЮ ЙОРКУ.

НЮ ЙОРК. — Рада екзаменаторів подає, що в останньому році подалося за дозвіл учителювати в міських школах Ню Йорку 18,272 особи. З того числа відкинено 8,365 осіб або 46 процентів аплікантів. Дозвіл дістали 9,907 осіб.

РІДКА ПТИЦЯ, АЛЕ НЕ ВИМЕРЛА.

ЛОС АНДЖЕЛЕС (Каліфорнія). — Джордж Вендербилт і його жінка, що вернулися з подорожі по джунґлях острова Суматри, розповідають про звіринний світ острова дивні річи.

Запевняють вони, що птиця „серінус", котру вчені вважали вимерлою, зовсім не вимерла, хоч є досить рідкою появою в північній Суматрі. Вендербилт описував теж перед природниками про невідому досі породу головонога, що живе в такій морській глибині, що як він витягнув його на поверхню океану, головоніг просто розколовся на дві частини. Вендербилт подарував обі половини музеєві в Гонолюлю.

БЕЗ СТРАХУ ПЕРЕД ПОЛІЦІЄЮ.

Пятеро дітей з Джерзі Сити, Ню Джерзі, думаючи, що для продажу лімоняди треба мати лімонядовий „лайсенс", післали стейтовому ґубернаторові відповідну аплікацію. Ґубернатор Мур запевнив їх, що їм вільно продавати лімоняду „й так". „Як хто вам буде перешкоджати", писав ґубернатор, „дайте мені знати".

СЕНАТОРИ ЗАПЕРЕЧУЮТЬ КОАЛІЦІЮ ПРОТИ РУЗВЕЛТА.

З ріжних боків сенатори заперечують, що вони зробили коаліцію проти законодатної програми президента Рузвелта. Мовляв, вони голосували без ніякої змови і їх голоси сходилися зовсім припадково.

„РУССКІЙ ГОЛОС" ПЕРЕСТАНЕ ВИХОДИТИ?

„Век Нови" з 13-го червня ц. р. приніс вістку, що львівський „Русскій Голос", орґан москвофільської „Руської Селянської Орґанізації", що від початку цього року перейшов на щоденник, перестане виходити, бо не вдалося йому здобути відповідного числа читачів.

ГРАБУНКОВЕ ВБИВСТВО.

В Дубрівці, пов. Рава Руська, 25-літній Іван Вовк вимантив з хати Параню Вовк під притокою, що хоче купити в неї поле. Опинившись у лісі, грабіжник важко зранив нещасну жінку, щоб забрати їй 280 зл. На дорозі до шпиталю вона померла. Поліція арештувала вбивника.

СКЛИКУЮТЬ МОЛОДЕЧУ КОНВЕНЦІЮ ДЕМОКРАТИЧНОЇ ПАРТІЇ.

У четвер зібралася в Питсбурґу, Па., четверта річна конвенція молодих демократів. На неї прислали своїх делеґатів понад 2,000 демократичних молодечих клюбів. Делеґати мають від 18 до 39 літ життя. Конвенція буде відбуватися три дні. Заповідають, що конвенція займе виразне становище проти закону Геча, що обмежує політичну діяльність федеральних урядовців.

КОЛЬОСАЛЬНІ ПОЛУНИЦІ.

Місцевий фармер у Бендфорді, Онт., Кенет Полард, виплекав полуниці, десять цалів в обводі. Одинацять таких полуниць — і повна скринка!

УКРАЇНЕЦЬ-БУРЛАКА ЗАТРУЇВСЯ ВІДПАДКАМИ.

Два поліцаї з Торонта, Онт., знайшли під кущами місцевого парку старого бурлаку, що вився в болях і тиснув руками свій шлунок. Хорого відставили до лічниці св. Михайла і там лікарі випомпували з нього рештки нестравленої баранини, яка була зіпсутою, внаслідок чого бурлака затруївся. В кишені його лахміття знайшли більше куснів сирого, напів гнилого мяса, яке бродяга назбирав між відпадками та варив на їжу. Вирятуваний від смерти нещасливий чоловік пояснив поліції ломаною анґлійщиною, що називається Павло Маньо, 58 літ віку, і що останніх 15 літ є бездомним і без праці. На запит, де його постійний осідок, Маньо розложив руки й сказав: „Мій дім — ціла Канада... Де попаде, там і домую... Знайду міст при дорозі — під мостом... В лісі під кущами — куди попаде, пане".

До Торонта забрив тому кілька днів і спав під кущами в парку. Живився тим, що знайшов між відпадками, бо „жебрати соромно". Говорив, що „бомом" не є! До Канади прибув у 1912 році, але від 1924 року не працює. Ніхто його не хотів приняти до роботи, навіть на фарми, бо всі кажуть, що „старий".

Дивлячись на бродягу, ніхто в шпиталі не дивувався, що йому тяжко було знайти працю. Маньо дуже схуд від хронічного голодування і виглядає як кістяк. На шиї носить хрестик на пацьорковім ланцюшку. В старому краю має жінку. „Вона про мене нічого не знає, і коли помру, теж не буде знати. Так буде ліпше", говорив до поліції. Маньо походить з Великої України.

ПОЖЕЖА РОБІТНИЧИХ ДОМІВ.

Недалеко Лінцу в бувшій полудневій Австрії згоріли зовсім збудовані недавно нові доми для робітників. Згорів теж театр, що його збудували в новій оселі для робітників. Жертв у людях не було.

ВАЖКЕ ПОЛОЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ У СЛОВАЧЧИНІ.

Ужгородський „Русскій Вѣстник" у кореспонденції з Пряшева повідомляє про нестерпне положення 200,000 українців, що залишилися при Словаччині. У гнобленні словаки не хочуть лишитись позаду мадярів...

Народніх шкіл з українською („русинською") мовою навчання, яких у Пряшівщині взагалі було мало, тепер майже зовсім нема. Дирекції одинокої у Пряшівщині руської гімназії (приватної) словацька влада заявила, що не має грошей на шкільні цілі; вчителі цієї ґімназії приневолені вчити дітей безплатно, щоб тільки закінчити якось шкільний рік.

Діячів, що виступили проти словакізації українського населення, ґлінківські ґвардисти важко побивають і покалічених замикають у вязниці або концентраційні табори. М. ін. двічі жорстоко побили д-ра Івана Пещака, бувшого посла до чехословацького парляменту й секретаря бувшого автономного уряду Карпатської України. Д-р Пещак, уже двічі сидів у концентраційному таборі, а тепер скривається перед новими знущаннями й арештами. Словаки не щадять і не жалують навіть таких діячів русофільського напрямку, як д-р Жидовський і д-р Шпеник, що помагали свого часу словацькому урядові в боротьбі з карпато-українським урядом за приналежність Пряшівщини. Сьогодні навіть ті русофільські діячі тремтять за своє життя.

Словом, — словаки перетягають струну і колись за це гірко заплатять.

ПЯНИЦЯ ВБИВ НЕВИННУ ЖІНКУ.

Маріян Стапінський проходжувався вулицею у Варшаві з тетою, яка приїхала до нього. Нагло підбіг до неї невідомий мужчина і смертельно зранив її. Нападеній прийшов з допомогою лікар, який припадково опинився на цій вулиці, і його теж зранив пяниця. Виявилося, що вбивником Павловської є М. Пачковський, який пив цілу ніч зо своєю жінкою і веселим товариством. Коли жінка вийшла з ресторану, тоді товариші підбехтали його, що жінка вийшла з приятелем. Тому пяниця зірвався з місця і вибіг на вулицю, де напав на першу стрічну жінку, міркуючи, що це його жінка з приятелем. Поліція арештувала вбивника.

ВБИВСТВО ДОЧКИ ПОЛЬСЬКОГО ПАСТОРА.

Невисліджений досі злочинець убив Ванду Дворецьку, 18-літню дочку Вальтера Дворецького, польського баптиського пастора в Кемдені, Ню Джерзі, що здавна була звісна як „проблемова дитина" (себто така, що не піддається звичайному вихованню). Убивник убив її, а потім викинув з авта. Дворецький каже, що від якогось часу якісь люди грозили вбивством дівчини або когось з родини. Дівчина була заасекурована на несповна $13,000 у користь батька.

ПРОМОВА ФЕРСТЕРА В НІЧОМУ НЕ ПРОЯСНИЛА СПРАВИ

ДАНЦІҐ. — Данціґський націстичний лідер Ферстер, вернувшися з нарад від Гітлера, виголосив перед масовим зібранням данціґчан промову, але в тій промові, крім поґроз на адресу Польщі, що її чекає четвертий і останній розбір, не сказав нічого конкретного. А всі сподівалися, що він принесе мешканцям Данціґу конкретний приказ, що далі робити. Тимчасом він лиш загальниково заявив, що треба надіятись на Гітлера і що небавом Данціґ злучиться з Німеччиною. Цю промову пояснюють тим, що Гітлер іще сам не рішений, що має робити з Данціґом.

УВАГА НІМЕЧЧИНИ ДЕІНДЕ.

ЛОНДОН. — У деяких політичних колах є тої думки, що крик, зчинений довкола Данціґу, є штучно підержуваний Німеччиною на те, щоб відвернути увагу світу від інших місць. Дехто думає, що це Юґославія є на найближчій програмі Німеччини, а дехто каже, що Мадярщина. Німці обіцюють мадярам, що поможуть їм відзискати втрачені у великій війні території, коли Мадярщина підчиниться під протекторат Німеччини, як зробила Чехія. В Мадярщині є сильна політична ґрупа, яка одобрює цей плян. Гітлер певний, що захоплення Мадярщини не викликалоб світової війни, бо на її поміч ніхто не поспішив би.

НАРАДИ НІМЕЦЬКОГО И ІТАЛІЙСЬКОГО МІНІСТРА.

РИМ. — До Зальцбурґу виїхав італійський міністер Чіяно, щоби переговорити про політичне положення з німецьким міністром Рібентропом. Справою їх нарад є Данціґ, а також Мадярщина. Кажуть, що Італія не дуже одобрює те, щоб Мадярщину вцілості захопила Німеччина. Вони мають також говорити про мілітарний союз із Японією. Дехто є того переконання, що ні Італія ні Німеччина не дуже будуть рватись до такого союзу, бо це означалоб, що вони мусять поспішати на оборону Японії, колиб та на Далекім Сході вплуталась у війну.

ЯК ПОВОДЯТЬСЯ НІМЦІ З ПОЛЯКАМИ.

КРАКІВ. — Польський часопис „Час", ч. 203, у приступі щирости говорить, що німці гарно поводяться з польськими туристами. Він дослівно пише: „Гідне уваги є відношення німецької суспільности до поляків і Польщі. Отож треба обєктивно ствердити, що, подорожуючи по Німеччині, не завважується назагал ніяких протипольських прояв. Так отже, наприклад, залізничі функціонарі, кордонна поліція, митники, готелева служба виявляють подорожуючим полякам вповні бездоганну привітливість. Зрештою взагалі чужоземних туристів трактують з повною куртуазією".

ЗА ПРИНАЛЕЖНІСТЬ ДО ОУН.

ЛУЦЬК. — Окружний суд у Луцьку засудив за приналежність до ОУН мешканців села Чемерин, луцького повіту: Т. Грушкевича на 6 років вязниці і на втрату громадянських прав на 10 літ, та Петра Цибульського на 2 роки вязниці і втрату громадянських прав на 5 літ.

ЯПОНІЯ ПОГРОЖУЄ АНҐЛІЇ.

ШАНГАЙ. — Японські ґенерали, що командують військами в північному Китаї, заявили, що коли Анґлія не буде уступчива, то незадовго вони ще гостріше будуть поступати з британцями в Китаї й дадуть причину Чеймберлинові до ще сильнішого „варення" його крови.

НІМЕЦЬКИЙ ҐЕНЕРАЛ ЗАПЕВНЯЄ РОБІТНИКІВ.

БЕРЛІН. — Головний командант німецької армії, ґен. Бравхіч, виголосив перед робітниками зброї промову, в якій сказав, що Гітлер не поведе німців до війни, хіба не буде ніякого іншого виходу, а коли поведе, то так, що німці осягнуть перемогу.

ЛАТВІЯ РОЗПУСКАЄ ВІЙСЬКО.

РИҐА. — Хоч інші держави збільшують армії, то Латвія розпустила деякі військові річники до дому на три місяці скоріше, ніж звичайно.

БЕК ПРО ВІЙНУ.

ВАРШАВА. — Журналіст Джан Гунтер мав довгу розмову з міністром Польщі, Беком, і той сказав йому, що війни ще можна уникнути. Бек говорив дуже осторожно і дипльоматично, а його секретар записував кожне слово, яке він сказав.

АНҐЛІЯ ДАЛІ ГОТУЄТЬСЯ ДО ВІЙНИ.

ЛОНДОН. — Ціла частина полудневo-східньої Анґлії, з Лондоном включно, була затемнена минулої ночі, коли протиоборонні відділи відбували свої маневри. В одній хвилині ціле місто Лондон поринуло в цілковитій темноті. Лиш маленькі світляні стрілки на вулицях, яких не видно було згори, вказували напрямок. Навіть залізничі льокомотиви були вкриті полотнами, щоб не показували вибухаючих іскор.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗНОВУ КРІЗА?

У своїй радіовій промові, що її чути було по всій Америці у вівторок вечором, говорив відомий анґлійський політик Винстон Черчил. Між іншим сказав: „У Німеччині сидить один чоловік, котрий один день міг би звільнити світ від страху, що його придавлює, або в один день втрутити все, що ми маємо, у вулькан диму й вогню". Далі він говорив: „Як Гер Гітлер не пічне війни, то війни не буде. Ніхто інший війни не пічне. Анґлія й Франція рішені не проливати крови, хіба що у власній обороні або в обороні своїх союзників. Ніхто з них і не мріє нападати на Німеччину".

На другий день по цій промові з Вашинґтону заговорив ґраф Потоцький, представник Польщі перед американським урядом. Говорив просто як ехо Черчила. Мовляв, війну може почати лише Гітлер. Він один може війни захотіти. Ніхто інший її не хоче. Отже всяка відповідальність за війну спаде на Гітлера.

Щоб не виглядати на папугу, яка повторяє чужі слова, що їх може й не розуміє, ґраф докинув від себе ще деякі ворожби. Отже, мовляв, Европа стоїть перед війною. Ніхто цього не каже, але це всюди відчувається. Лише чудо може спасти Европу, себто розвязати її проблеми. Гітлер, мовляв, мусить починати війну цього року або зректися її майже навсе, бо як не пічне її тепер, то на наступний рік буде запізно, бо тоді коаліція проти нього буде вже мати над ним рішальну перевагу.

Деякі американські часописи поспішилися подати арґументи за виводи Черчила. Перечисляють факти, які виглядають на заповідь нового удару з боку Німеччини. Отже факт, що націстичний лідер у Данціґу відбув подорож до Берхтесґадена, що дістав інструкції, як поступати, що німецька преса почала кампанію проти Польщі й таке інше, дуже подібне на те, що робилося перед попередніми ударами Німеччини.

Але деякі антинімецькі ґазети не думають, що Гітлер пічне війну, коли його всі вважають за творця війни, бо він знає, як це небезпечно мати таку славу. Мовляв, світ війни не хоче й увесь звернеться проти того, що війну викличе. Тут, відомо, є натяки на німецького кайзера, але, як теж відомо, війна мусіла довго тривати, заки ворожнеча проти нього проявилась активно.

Велика частина американської преси не поділяє цих алярмуючих проґноз. Коли Черчил і Потоцький заповідають війну, американська преса займається далі ще посухою, президентовими вакаціями, перегонами коней і „бейзболом". Можливо, що це просто тому, що з Европи приходило вже стільки певних заповідей скорого вибуху війни, що американська публика зовсім зневірилася в таку можливість. Людина може відчути лише певне число товчків: коли вони повторяються постійно, людина до них звикає й на них не реаґує.

ПРОПАҐАНДА

I.

Українська національна справа вже пережила кілька діб, коли здавалося, що вона отот прийде до вирішення. Останнього разу було це в березні цього року, коли всі були переконані, що настала переломова доба в історії українського народу й що від нині крок за кроком пічнеться звільнення українських земель зпід чужого ярма. Та надії й цього разу завели. Навіть єдиний куток України, що якийсь час був вільний, знов дістався під чуже панування, та ще під яке! І знов на цілім світі нема ані одного кутка, де українець міг би сказати: у своїй хаті, своя воля й правда.

Що буде далі, того ніхто не знає. Чи довго ще доведеться чекати нової нагоди, коли українська національна справа знов стоятиме перед швидким вирішенням, цього ніхто не скаже. Але ясно одне: треба знов братись до щоденної підготовної праці, щоб нова нагода, коли вона прийде, не застала нас непідготовленими.

* * *

Найбільш занедбаною ділянкою нашої національної праці є пропаґанда. Не пропаґанда серед своїх, а пропаґанда серед чужих. Коли пригадати собі часи перед світовою війною, то доведеться ствердити, що ми тоді на полі міжнародньої пропаґанди стояли краще, ніж нині. Ми тоді мали у Відні поважний часопис німецькою мовою, мали багатьох письменників і публіцистів, що знали чужі мови, співпрацювали в чужій пресі й таким робом причинялись до поширення корисних відомостей про Україну в чужім світі.

Нині справа стоїть далеко гірше. Українська преса в краю, й на чужині, правда, розрослась незвичайно, але не маємо часопису якоюнебудь світовою мовою. Не маємо також своїх людей по чужих редакціях, що дуже пімстилось підчас останніх подій у Карпатській Україні. Та не тільки підчас останніх подій, а впродовж усіх останніх двацятьох років українська справа страшенно терпіла від того, що занедбуємо пропаґанду серед чужих. По подіях у Великій Україні наші вороги приліпили до нас ярлик „погромщики". І пішло гуляти по світі: українці — погромщики. По подіях у Галичині поляки приліпили до нас ярлик „большевики". І знов пішло гуляти по світі: українці — большевики. Тепер, по подіях у Карпатській Україні, ворожа пропаґанда приліпила до нас ярлик: українці — ґерманофіли. І кружляє в цілім ненімецькім світі шкідлива для нас думка, що ми — німецькі запроданці.

* * *

Ґенерал Людендорф по скінченні світової війни сказав: „Анґлійська пропаґанда під проводом лорда Нортkліфа наробила Німеччині більше шкоди, ніж усі аліянтські армії вкупі". А тепер знавці кажуть, що німецька пропаґанда принесла Німеччині більше користи, ніж ціле її величезне військо. Не військовою силою, а пропаґандою нинішня Німеччина здобула Австрію, розбила Чехословаччину, приєднала Судети, стала твердою ногою в Клайпеді (Мемель), поставила під свою контролю Словаччину, запанувала над Чехією та Моравією. Властиві бої вела пропаґанда, військо вступало щойно потім, коли вся підготовна праця вже була зроблена.

Та колиб ми схотіли перечисляти перемоги, які одержала в останніх десятиліттях пропаґанда, то нам не сталоб на це ні часу, ні місця. Ось тільки головніші перемоги: большевики здобули Україну тільки пропаґандою, Мусоліні дістався до влади тільки пропаґандою, Гітлер дістався до влади тільки пропаґандою, Мадярщина дістала Карпатську Україну тільки пропаґандою. Скрізь тільки пропаґанда, пропаґанда й пропаґанда! А коли нині знов було запахло світовою війною, то Анґлія насамперед покликала до життя уряд пропаґанди під проводом лорда Перта. І цей уряд вже працює й Німеччина вже має з ним великий клопіт!

* * *

Ми не маємо до послуг державного апарату, щоб за його допомогою закроїти нашу міжнародню пропаґанду на велику скалю. Не можемо послуговатись державною машиною, пресою, розголосом (радіо), поштовими марками, фільмою, книгами, школою — все це в чужих або й у ворожих руках. Але маємо людей, а людський матеріял також чогось вартий, коли добре й доцільно його використати.

Пропаґанда буває орґанізована і неорґанізована, або краще сказати: колективна, громадська, та індивідуальна, особиста. Про нашу громадську пропаґанду, про її обовязки, завдання й можливості тут не місце говорити. Про це мусять постаратись наші політичні партії та гроамдські установи, а вони самі найкраще мусять знати, що та як мають робити. Але про ту останню пропаґанду, яку ми назвали неорґанізованою, індивідуальною чи особистою, конче треба поговорити. Тут нема й не може бути ніяких таємниць, тут кожен рішає й працює сам за себе, на власну руку; прилюдною наукою тут нічого не можна зіпсувати.

Маючи деякий досвід у пропаґанді й бачачи, як роблять пропаґанду інші, хочу в дальших листах поділитись із читачами „Свободи" своїми думками щодо можливостей кожного поодинокого американського українця на цій ділянці національної праці.

М. Сивошапка.

СТАРІ ШЛЯХИ НОВОГО КУРСУ НА ВОЛИНІ

Українська проблема в Польщі в урядових кругах у Варшаві не має сьогодні ніякого курну. Не існує вона там як цілість, яка має свої окремі проблеми, що ждуть позитивної розвязки. В урядових централях, якщо принагідно й говориться про українські домагання, то ставляється їх у площину домагань і потреб окремих польських громадян української національности чи окремих українських товариств і установ, діючих леґально в Польщі, яких і так не мається охоти полагодити й зправила дається їм давнього австрійського шібера, або — що найчастіше — вирішується їх неґативно. Буквально ніхто з відповідальних людей в урядовій централі не старається рушити з місця справи найбільше життєвої для польського державного життя і його майбутности. З уряду займається нею хіба політичний департамент міністерства внутрішніх справ, установа характеру прилюдної безпеки, що сяк чи інакше вирішує поодинокі біжучі справи під кутом потреби хвилини. В руках директора політичного департаменту міністерства внутрішніх справ і йому безпосередньо підчиненого начальника виділу національних справ скупчується майже все, що звязане з національними меншинами, але вони не покликані вирішувати основи політики відносно національних меншин.

Основні напрямні національної політики належать по своїй суті до шефа уряду, що в тій справі повинен мати вироблений плян і у практиці його реалізувати. Та цього нема й цілу проблему трактується у вузьких рамцях міністерства внутрішніх справ чи властиво в рамцях його політичного департаменту. Досі ні разу не заговорив шеф уряду з парляментарної трибуни про українську проблему в Польщі як про цілість і очевидно не подав ніколи ніякої конкретної програми для її позитивної розвязки. Від часу до часу, звичайно з нагоди промови голови Української Парляментарної Репрезентації, у якій конкретизовано наші домагання до уряду на тлі нашого засадничого національно - політичного становища, — міністер внутрішніх справ у своїй промові кидав кілька загальникових речень без зясування ширшої програми уряду відносно української справи. Так ішло з року на рік і українська проблема без огляду на внутрішнє й зовнішнє політичне положення Польщі знаходилася завжди й знаходиться нині у повному імпасі.

Зате українською справою, як справою суто домашньою, займалися поодинокі воєводи й воєвідські начальники суспільно - політичного виділу тих воєвідств, де мешкають українці. Не маючи загально - державної програми щодо становища в українському питанні, кожний з них мав свою тактику, яку щонайбільше узгіднював з випадковими інструкціями міністерства внутрішніх справ, конкретно, директора його політичного департаменту. Однозгідність у тактиці відносно українців роблено хіба на терені східньо-галицьких воєвідств на підставі спільних конференцій. Але й тут у деяких справах слідно було трохи відмінну тактику, як зрештою видно її часом навіть і на терені поодиноких повітів того самого воєвідства. Поза східньою Галичиною, де вже здавна наймаркантніше перехрещуються польські й українські змагання, інші політичні методи й тактику стосовано на Волині з її масою вже значно національно освідомленого населення, інші на Поліссі й Холмщині, а ще інші на Лемківщині, що орґанічно найбільше звязана зо своїм східньо-галицьким материком.

Урядова політика на Волині має свою питому історію. Після перших років, у яких часто змінялися воєводи з ріжних польських політичних таборів, слідувала десятилітня ера воєводи Юзефського, що оставила по собі глибокі сліди у внутрішньому житті Волині. П. Юзефський не неґував очевидного факту існування величезної української більшости, як це роблять ендеки, стараючися пхнути цю масу на рейки польської державної рації й якнайтісніше її з нею звязати, рівночасно сепаруючи Волинь від якихнебудь галицьких українських впливів. Послідовно ліквідував усякі звязки української Волині зо Львовом, стараючись створити з волиняків свого роду передвоєнних босняків. Створив окрему політичну ґрупу головно з натуралізованих спеціяльно для цієї цілі наддніпрянців, що оформилась у проурядову партію під назвою Волинське Українське Обєднання (ВУО). Дозволив також і на деяку освітню орґанізацію, яку потім ступнево сам ліквідував, як і зліквідував окрему українську кооперацію, творячи на її місце спільно зо своїм приятелем п. Йоахимом Волошиновським окрему кооперацію „под вспульним дахем", але під виключною польською командою. Крок за кроком ліквідовано й орґанізацію „Сільського Господаря", стараючися зґуртувати українську сільську молодь у спільній орґанізації „Молодого Села", очевидно теж під виключно польською кермою. Вослід такий, що українська молдь, не маючи ніякої власної леґальної орґанізації, підпадає під впливи українських національних екстремістів, а якась її частина й під впливи комуни.

В церковних справах ніби то йшов назустріч українізації православної Церкви, на ділі залишаючи панування в ній москалів і русотяпів. Загальне сальдо десятилітньої політики п. Юзефського на Волині випало для нас відємно.

Не вважаючи на безперечні успіхи на Волині воєводи Юзефського для польської державної рації, мав він проти себе бепощадних ворогів у місцевих ендецьких колах, що рекрутувалися передусім з елементів, імпортованих з Галичини й із заходу. Були вони й є поклонниками польського зоольоґічного націоналізму з його тезою не признавати українців за окрему націю. Ворожнечу підсичувала й та обставина, що воєвода Юзефський старався сперти на автохтонному польському елементі, що всеж таки рахувався з дійсністю, що українці є окремим народом і творять абсолютну більшість населення на Волині та мають право здійснювати самостійно деякі свої національні аспірації.

Боротьба скінчилася остаточно перемогою ендецько-клерикального табору над воєводою Юзефським. З Волині він відійшов, залишаючи свою спадщину новому воєводі Гавке-Новакові, що повів новий курс волинської політики — старими шляхами. Відійшли на бік, а то й покинули Волинь деякі довголітні співробітники Юзефського з польського табору, між ними і бувший сенатор Волошиновський. Зліквідовано теж і польську місцеву пресу (напр. тижневик „Волинь"), що обороняла політичну концепцію свого патрона. До голосу прийшли польські націоналістичні круги під омофором міських ендеків і осадники з бувшим ґенералом Янушайтісом у проводі. Розбудовано ще більше т. зв. сокальський мур для охорони перед небажаними галицькими впливами. Робиться і дальше всі можливі перепони у поширенні галицько - української преси і взагалі українського друкованого слова, що наглядно представлено на основі соток фактів у моїй соймовій інтерпеляції у минулій сесії.

Започатковано на великі розміри ревіндикацію православних душ та не занехано заходів для ревіндикації православних церков. Ведеться акцію для переходу у польський національний табор серед т. зв. заґродової шляхти поправді серед наших православних дядьків, що з роду були українцями. Народне шкільництво в українських селах в руках польського вчительства з внутрішнім і зовнішнім польським характером. Зліквідовано українську приватну ґімназію в Кремянці. До польських державних середніх шкіл шкільні власті не приймають місцевих українських учнів, кажучи, що нема вільних місць. Не можуть вони користати і з українських приватних шкіл у Галичині, бо львівська шкільна кураторія видала доручення з кінцем мин. шк. року дирекціям українських загально - освітніх середніх шкіл не приймати нікого зпоза території львівської округи. З цієї причини, напр., у тернопільській ґімназії Р. Ш. не прийнято в червні цього року до І. кл. понад 20 волинських учнів з Кремянеччини для яких найближчою українською ґімназією є ґімназія Р. Ш. в Тернополі, з яким в додатку мають догідне залізниче получення.

Нема змін на ліпше й у інших ділянках. Але є для нас і позитивна користь з нового курсу — це наглядне поширення національної свідомости серед українських мас на Волині, як теж і безсумнівне зближення волиняків до галичан — навіть трохи і в ділянці політичної тактики — і це є наш великий національний плюс з останніх часів — і зовсім зрозумілий упадок значіння ВУО і його внутрішній розлам, спричинений повним крахом дотеперішніх його ходів. Спроба створення ще в ері воєводи Юзефського замкненого волинсько - українського ґетта не вдалася цілковито. Нема надії, щоб сталося інакше і за „нового курсу", що розбудовує і скріпляє старі політичні шляхи. — („Новий Час").

Д-р Степан Баран.

З БОЇВ ЗА КАРПАТСЬКУ УКРАЇНУ

(6)

З того було видно, що мадяри не думають наступати в ночі дальше. Я скликав нараду, що маємо робити дальше, та всі хлопці одноголосно закричали, що **йдемо бити мадярів; вони лише через наші трупи прийдуть на нашу землю.**

Тому заряджую збірку і видаю приказ відійти через Факовбіки лісом та обсадити правий бік і головну дорогу, яка веде з Севлюша до Великої Копані. Недалеко каменолому обсадили ми все та чекаємо приходу мадярів.

Пів до третьої рано ми дістали повідомлення від наших передніх сторожей, що мадяри наступають. Ми приготовились і холоднокровно чекали на мадярів. Точно в год. 2:45 появились мадярські бандити-терористи, а з ними разом і мадярські гонведи. Йшли як процесія, незорґанізовано, але була їх велика сила. Ми їх припустили на 50 метрів і затарахкотіли наші скоростріли... **Велика сила мадярів впала та почала відступати. З нас було 7 ранених і 3 убитих.**

Яких десять хвилин почали новий наступ, одначе нашим вогнем були відбиті. Тепер відступили на пів кільометра. Крики ранених мадярів перед нами заглушували поодинокі ще наші вистріли. Точно по пів годині наступила на нас мадярська кіннота з капітаном на чолі. Рівночасно почала вже нас обстрілювати мадярська артилерія. Ми їх знову привитали вогнем. Капітан мадярський був дуже сердитий і кричав: Піддавайтеся! Коли ми ще ліпше почали стріляти, він страшенно ревів: „Наперед"! Та довго не кричав, бо, поцілений серією куль із скоростріла, впав з коня. Тоді мадярське військо відступило від нас на один кільометер і не наступали на нас щось дві години. Тимчасом я вислав стежі до Великої Копані, щоб негайно нам післали поміч. Та стежі скоро повернулися з тим, що мадяри вже обсадили Велику Копаню та обходять нас з лівого крила і ззаду. Видячи безвихідне положення, дав я приказ відступати на Вишній Шард. Та на полі бою залишилось біля 30 убитих і безнадійно тяжко ранених. При відступі в лісі кожний розбігся на власну руку в ріжні сторони.

Я рішився перейти Севлюш, та врятував мене один чоловік, котрий дав мені плащ і в той спосіб прикрив я січовий однострій. Коли я переходив через побічну вулицю Севлюша, накинувся на мене мій бувший співученик Рудольф Фільварі, який мав на руці білий пасок, та в імені мадярського закону мене арештував, але, на щастя, підбіг другою вулицею один гонвед, покликав його чогось до себе, а я за той час через пліт утік.

Втікаючи, опинився я в селі Сірмі; запитався, чи нема мадярського війська або жандармерії, та, ствердивши, що нема, відважився ввійти до села. Тільки що прийшов до хати, побачив раненого брата, та тільки встиг переодітись, як вступив до хати мадярон-русофіл, управитель школи Степан Медвецький, який накинувся на мене, що через мене три місяці платні не одержав та в імені мадярського закону хотів мене арештувати. Я хотів його звалити з ніг кулею, але, дивлячись на мою родину, що вони віднесуть за мене кару, я тільки сіпнув його в голову залізом, щоб не чіпався до мене, і втік над Тису.

Над Тису прибіг і комендант Химинець і Січовик Буледза. Одначе вони лишились, бо мали численну родину і дітей. Пішки вдалось мені в 9. год. в ночі переступити мадярсько-румунську границю і таким способом дістався я до Румунії.

В Румунії пізнали мене чеські жандарми та взяли мене на румунську жандармерію, яка мала мене передати назад мадярам. Я переконав румунів, що я не є терорист, як чехи мене обмалювали, але що чехи самі добровільно видавали мадярам зброю. Тоді мене пустили до Сату Маре, де я стрінув наших січових старшин: пор. Чучку, чет. Шинкаренка, та прилучився до них. Переїхав через Румунію, Югославію до Німеччини, а потім до Братислави, де ходжу до торговельної академії.

Слава Україні!

•З ДНЯ•

ПРИЧИНИ ДИКТАТУРИ.

Американський журналіст Бірчал пише з Берліну до „Ню Йорк Таймсу" з 7 серпня ц. р., що европейські краї переводять останню пробу перед вибухом війни. Притім демократичні держави ступнево впроваджують у себе диктаторсько-тоталітарні методи, які диктаторські краї вже давно і себе впровадили. Дослівно він пише: „Всі европейські краї напружені до крайности щоб осягнути можливо якнайскорше найвищу мілітарну готовість. А в тих своїх зусиллях, на привелику радість то талітарних режимів, навіть західні демократії є змушені змінювати засади демократичного правління і ліберальної економіки на початкові воєнні режими, щось так, як це тоталітарні держави вже колись зробили".

КОРІНЬ СПРАВИ.

З цеї зваваги виразно виходить, що тоталітарний, диктаторський устрій, який усі прояви суспільного життя бере під свою контролю і під свою керму, скріпляє збірну силу держави. В критичній хвилині, коли нарід готовиться до якоїсь війни, він ступнево резигнує зо своїх демократичних свобід і кориться волі провідників, волі диктаторів. У той спосіб даний нарід усю свою силу скупчує в кулаку одного чоловіка й дає йому право зужити ту силу в боротьбі з іншим народом.

КОЛИ ДИКТАТУРА ОПРАВДАНА?

Зрозуміло, що та боротьба мусить мати якийсь загально національний інтерес. Коли диктатуру впроваджує якась кліка на те, щоб винищити своїх внутрішніх противників і закріпити свою особисту владу, то диктаторський режим у такім випадку замісць набирати державної сили, стає дряхлим і спаралізованим зо середини.

Диктатура відбирає кожній людині частину її свобід, а навіть матеріяльних приходів. Водночас обмежує людині можливості її індивідуального розвитку. Коли це потрібне для якихось вищих інтересів, то нарід це на певний протяг часу стерпить. Коли ж диктатура не має жадних вищих цілей, тільки владу певної кліки, то нарід буде проти того бунтуватись.

ЯК ПОЧИНАЛИСЬ ДИКТАТУРИ В ЕВРОПІ.

Англія і Франція, наситившись добичею зо світової війни й здобувши панівне становище, хотіли миру. Маючи величні засоби сировців і територіяльні резерви, вони не хотіли війни, а хотіли спокою, щоб могти поживкувати ці добра. Водночас вони хотіли найбільших свобід для своїх народів, щоб серед свободолюбного устрою дати людям нагоду розвивати всякі добра. Через те у згаданих краях задержалась демократія найдовше.

Італія вийшла з війни з порожніми руками. Край убогий, з обмеженими територіями і без сировців, бунтувався і шукав розвязки в утопіях. Прийшов Мусоліні, здавив анархію і накреслив італійцям цілі: територіяльні здобутки, а також, коли можливо, відновлення старої римської імперії. Нарід скорився його волі.

Німеччина по війні вийшла цілком окрадена і здеморалізована. Гітлер усунув анархію і накреслив німцям цілі: здобуття „лебенсравму" (життєвого простору), евентуальне панування над Европою.

В Советах прийшло до диктатури, щоб урятувати централістичну власть Москви над поневоленими народами.

ДЕМОКРАТІЇ ПРОТЕСТУВАЛИ.

Зпочатку Европа ставилася зле до совєтської диктатури. Бо боялася, що большевицька наука перекинеться до їх країв. Та коли в Італії, а опісля в Німеччині, зродились фашистівські диктатури, які грозили відбором територій демократичним краям, то останні зле поставились до фашизму. Фашизм кидав їм визов до боротьби за їхні посідання. В обличчі другої небезпеки демократичні краї призабули за першу і стали притягати до співпраці в міжнародній рівновазі Совети.

Коли ж небезпека стала дуже велика і ось зудар висить на волосочку, західні демократії, як говорить Бірчал, раді-нераді починають поволі й у себе закидати демократичні засади і споводжувати ті, які є в тоталітарних диктаторських краях, щоб і собі тим створити державну силу для змагання з ворогами.

НАЩО МИ ЦЕ ГОВОРИМО?

Чи треба нам собі тим морочити голову? Зрозуміло, що треба. У нас є ріжні демагогічні групи та газети, які на ціле горло безкритично верещать проти диктатури.

Проти диктатури можна, а навіть часто треба виступати, але розумно. Треба відразу доказувати, чому диктатура в нашім народі, серед теперішних обставин, є шкідлива (чи корисна). Бо, дивлячись на інші народи, бачимо, що справа диктатури, або демократії, у них має дуже виразну ціль: коли грозить зверхня небезпека, або коли нарід хоче поширитись, — там запроваджують її.

Тому й у нас під кутом доцільности, або недоцільности треба розглядати ту справу, чи грозить нам зверхня небезпека, чи ні; чи скріпить нас диктатура, чи ні. Коли хтось наосліп виступає проти диктатури, або наосліп її обороняє, то він подібний до того норовистого хлопчиська, що не хоче надягнути шапки не тому, що надворі тепло, лише тому, що він взагалі шапки не любить.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ГВАЙТСТОН, Н. Й. Місячний мітинг Тов. „Просвіта", від. 129., відбудеться в суботу, 12. серпня, в 8. год. вечором, в домі тов. М. Дзярського, 146-22 — 22 Евеня. Проситься всіх членів прибути на означений час, бо є важні справи до полагодження. Неявившийся член заплатить кару після статуту. — М. Дзярський, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Місячні збори Сестр. Рожд. Пресв. Богородиці, від. 36., відбудуться в суботу, 12. серпня в гали церковній, в годині 7. точно. Уряд взиває членкині, щоби прийшли на збори і заплатили свої вкладки. Кожня членкиня повинна привести нову членкиню, то будемо мати великий відділ і отримаєте нагороду від У. Н. Союзу за приєднання. — Марія Гойсак, предс.; Анастасія Грицак, кас.; Марія Ходак, секр.

СЕНТРАЛІЯ, ПА. Надзвичайні збори Бр. св. Арх. Михаїла, від. 90. відбудуться 13. серпня, сейчас по Сл. Божій. Кожний член має явитися, бо є важні справи до рішення. На тих зборах має здати контр. комісія звіт за останніх 6 місяців. — Зах. Волчанський, предс.; І. Надич, кас.; І. Чепа мол., секр.

ПАЛМЕРТОН, ПА. Місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 369., відбудуться в середу, 16. серпня, в годині 7. ввечір, на звичайнім місци. Проситься всіх членів прийти на ці збори й вислухати місячного справоздання уряду. Також проситься довгуючих членів, щоби прийшли на збори й заплатили свої вкладки і вирішили влаштовання пікніку. — І. Березяк, гол.; О. Патер, кас.; М. Куба, секр.

Як жид рятує.

Упав жид у ріку і кричить, щоб його витягнути з води. Берегом іде другий жид і питає:
— Ти чого так кричиш?
— Бо не вмію плавати.
— Ну, а я також не вмію плавати, але не роблю криків!

КООПЕРАТИВНА ВИХОВА МОЛОДІ В ЧЕХІЇ

Щасливе майбутнє може очікувати кооперативні установи в кожній країні тільки тоді, коли сучасними керовниками кооперативних осередків пощастить підготовити кадри молодших працьовників на кооперативній рілі, здібних у свій час замінити, без шкоди для усенького діла, своїх старших кооперативних працьовників.

Є немало країн, де проведення в життя цієї засади ігнорують. Та це дає привід кооператорам, що передбачають наперед та до яких треба віднести й нашого приятеля проф. Тотоміянца, висловлювати поважні побоювання, що незабаром не буде потрібного персоналу, щоб заступити, як слід, усі вільні посади в кооперативах.

Звичайно, в більшості країн з боку пропаганди кооперації вживається потрібних заходів. Але коли навіть і меншість країн ігнорує подібні побоювання, то треба завчасу підняти алярм; треба заздалегідь переводити в життя систему кооперативної вихови молоді, щоб майбутнє кооперації сяло всіми барвами райдуги, без перестанку, рівномірно.

А для тих країн, що почасті відсталі в справі кооперативної вихови молоді, булоб доцільно ознайомитися з позитивними у цьому відношенні заходами такої передової в розумінні розвитку кооперації країни, як Чехія. В цій країні, як видно з обгрунтованої статті в „Земедельских дружстевних лістех" (Прага) доктора Гульки, старшого директора Центрального Союзу сільсько - господарських кооператив у Празі, кооперативна вихова молоді здійснюється вже давно та ріжними шляхами.

Передовсім одним з цих шляхів є лекції з кооперації, що входять до програм навчання в народніх сільсько-господарських та спеціяльних школах усіх родів. Навчання це поставлено настільки поважно, що значний відсоток абсольвентів цих шкіл набуває першу теоретичну кооперативну підготову. Туж мету мали виклади відносно кооперації, що організуються ріжними педагогічними установами та, між іншими, Вищою Школою ім. Швегли. Крім того сільській молоді були приступні реферати відносно кооперації, що їх читано на загальних зібраннях кампелічок та на зібраннях інших кооператив, чи то на зібраннях, які скликалися з інших причин, що цікавили село. Це одначе не задовольняло сільську молодь у її прагненнях до подрібного ознайомлення з діяльністю та призначенням кампелічок та інших, споріднених з ними, кооператив. Сільська молодь не лише хотіла засвоїти застосування на практиці кооперативних засад, але й бажала набути спеціяльного знання, особливо, що торкається рахівництва. Прагнення до практичного здійснення цих побажань сільської молоді зводилося до необхідности утворення такої організації, при котрій молодь моглаб ознайомитися з діяльністю, завданням та потребами кампелічок та інших кооператив: головним чином, з метою утворення системи, при якій поступово всі потреби сільського люду могли би бути заспокоєні кооперативним шляхом. Спріятливі для цього умовини були утворені ще перед оголошенням Протекторату Чехії та Морави в Земськім Кооперативнім Зібранні.

Цей орган збудував сітку округових та місцевих кооперативних референтів та дав сільській молоді широку можливість, як набувати теоретичні знання в царині кооперації, так і практично сприяти ліпшому веденню справ в кооперативах, побуджуючи справно платити членські уділи, сприяти внесенню грошей сільским населенням до кампелічок.

Здібнішим представникам сільської молоді вдавалося часто-густо обсаджувати посади на певну роботу в кооперативах та одержувати, таким чином, практичну підготову.

Нерідко їм доручалося ведення рахівництва під керуванням та дозором скарбника. Чи треба говорити про те, що Центральний Союз (Устржедні Еднота) сільсько - господарських кооператив у Празі не тільки відносився сприятливо до такої діяльности сільської молоді, але й підпирав її.

Завдяки недавнім політичним подіям Земські Зібрання, про які говорилося вище, позбулися своїх функцій щодо кооперативної вихови молоді; та цю ролю перебрала на себе Устржедні Еднота. Організаційні засади ведення цієї справи будуть подібні колишній її постанові в Земстві. Але істотна ріжниця полягатиме в тому, що відповідальність за ведення справи кооперативної пропаганди та вихови молоді лежатиме на Устржедній Едноті, при якій утворено для цієї мети особливий Відділ (VI), головування в якому доручено одному з представників молоді, панові Дедекові.

Завданням нового Відділу є виконання та напрям пропагандної кооперативної діяльности між елементами сільської молоді з тим, щоб сільсько - господарський кооперативний рух, утворений Устржедні Еднотою, мав для свого розвитку та зросту наслідувачів серед молодших ґенерацій. Ці наслідувачі повинні свідомо виконувати свої обовязки супроти своїх материнських кооператив та коли вони є здібні працьовники, мусять бути приготовлені до перебрання на себе обовязків урядовців в кооперативних організаціях, як місцевих так і центральних.

Найвідповідальнішими діячами, що провадитимуть у життя пропаґандну працю кооператив та кооперативну вихову сільської молоді, будуть окружні кооперативні референти, що призначатимуться по одному на кожну округу самим Центральним Союзом у Празі з числа тих осіб, що належать до сільської молоді та які подали доказ своєї дотеперішньої діяльности поважне зацікавлення кооперативним рухом. Окружні кооперативні референти призначають, по згоді з представниками місцевих кооператив, місцевих кооперативних референтів (по одному на громаду), які зосереджуватимуть навколо себе сільську молодь у місцеве ділове зібрання. До обовязків такого місцевого зібрання належить пропаганда по громадах кооперативної праці; видавнича діяльність; захист кооперації супроти нападів; організація загальних писаних курсів з рахівництва.

Правничо цим зібранням належить уся ініціятива та відповідальність за успішні наслідки праці. Але практично все залежить від окружних та місцевих референтів та їхніх керовників справами. Всіх референтів є під цю пору в Чехії біля 4,000. Вік більшости з них від 25 до 30 років; наймолодшому з них 19 років. Серед референтів є немало осіб, що практично працюють у кооперативах, особливо в кампелічках та кооперативних складах. Чимало з референтів є вже самостійними „молодими" господарями.

Слід відмітити, що кооперативна вихова молоді в Чехії провадиться також шляхом використання біографій. Фільмові апарати існують приблизно в 500 школах, та всі вони в більшім чи меншім ступні служать справі кооперативної вихови молоді.

На початку біжучого року Устржедні Еднота скликала до Праги на дводенну пораду всіх окружних референтів, щоб обміркувати подрібно питання, яким чином референти повинні керувати кооперативною працею сільської молоді. В звязку з працями на цих нарадах була видана брошура „Шлях сільської молоді в кооперації" (чеською мовою). Брошура ця в багатьох відношеннях цікава, та ми сподіваємося незабаром вернутись до неї.

Проф. С. Бородаєвський.

АМЕРИКАНСЬКІ МАНЕВРИ.

Підчас маневрів американської армії у Вірджінії „ворожий" літак „обстрілював" лінії національної ґвардії, але піхота його сильно відбивала вогнем з машинових крісів.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

БРУКЛИН, Н. Й.

День Жінки.

День Жінки став традиційним днем серед нашого загалу, а серед нашого жіноцтва зокрема. Тут і там даються чути голоси, що таке й таке жіноче товариство влаштовує День Жінки. Тут і там читаємо дописи, в яких заохочується загал до участи в цих святах. Це, безперечно, відрадний прояв серед того малого жіночого організаційного життя, яке ми, жінки, тут в Америці досі створили. Кожна жінка признає, що такі свята нам доконче потрібні. Такі свята, як День Жінки, потрібні нам у першій мірі на те, щоб серед літа не занедбувати організаційної праці в жіночих організаціях, як то звичайно в літі буває, а дальше тому, що такі свята влаштовується звичайно з відповідною програмою, яка хоч загально кидає світло на певний відлам нашого жіноцтва і його працю.

В літню пору радо йдемо на пікніки, щоб там у парку в тіні дерев порозмовляти зо знайомими, а дальше відбути спільну перекуску, без якої на пікніку ніколи не обійдеться. І тому, коли наше жіноцтво почало такі пікніки, получені з жіночою програмою, то тим воно дає загалові за одним заходом відбути пікнік і почути гарні жіночі бесіди, слів, чи побачити мистецькі вироби, як це звичайно на таких днях буває. Я від себе додалаб одну замітку щодо Дня Жінки, а саме, треба додати дефіляду тих жіночих відділів, які це свято влаштовують. Такою дефілядою (походом парами чи чвірками), на мою думку, можнаб скріпити дисципліну серед жіноцтва, а подруге, кожний похід, а тим більше при звуках музики ділає підбадьорюючо на глядача і це моглоб стати заохотою вступати до організації того нашого жіноцтва, яке досі до неї не належить. Щодо попертя таких жіночих свят, то наш загал безперечно такі свята все попирав і попирає, чим нераз уже дав доказ, що цінить жіночу організаційну працю.

На кінець під увагу всьому нашому свідомому жіноцтву: чи не булоб гарно і корисно влаштовувати День Жінки всіми жіночими відділами в даній місцевості, як відділами С.У.В. так відділами У.З.Х. А не так, як бувало досі, що відділи одної жіночої організації влаштовують День Жінки, а відділи другої жіночої організації скликають на цей самий день збори. І на чию шкоду це робимо? Подумаймо над тим.

Марія Демидчук.

ДО МАТІНКИ

Ой, не плачте, моя ненько,
Над мною,
Як прийдеться кров пролити
У бою...

Хай, матінко, серце беться,
Не дрожить,
Бо я не йду, щоб пропасти,
Але жить!

Ціль велика, моя ненько,
У борні,
А виж мене виховали
Вітчині.

Ні, матінко, сліз не треба
В отсю мить,
Лиш боротись, рідну землю
Боронить!

Боронити краю, мови
І хліба,
Погуляти з вороженьком
Йти треба.

Ви, матусю, не журіться
Так кругом,
Погуляєм з вороженьком
Під лутом...

Втаборились наші хлопці
Під лісом,
Ой, заграєм вороженькам
Ми крісом!

Хай серденько ваше, мамо,
Не мліє,
Що лях клятий на часок
Шаліє.

Бо ціль ясна, мов сонічко
У днину,
Що як впаду, то **за край свій:
Вкраїну!**

Дубнянин.

UKRAINIAN WEEKLY

(To be concluded)

THE U. N. A. SPORTLIGHT

WILKES-BARRE WINS TITLE

The Wilkes-Barre U. N. A. baseball team clinched the Pennsylvania Division title when it defeated the 2nd place McAdoo squad, 7 to 4, at Honover Field on Aug. 6th. McAdoo scored 3 of its 4 runs in the opening inning, and added another in the 6th. Wilkes-Barre scored twice in the 1st, once in the 3rd to tie up the game, and again in the 4th to go ahead, 4 to 3. McAdoo tied it at 4-all in the 6th, but Wilkes-Barre scored twice in its half of the 6th, and once again in the 7th, to emerge victorious.

Klesh, pitching for McAdoo, struck out 9 batters, but was nipped for 7 hits, 3 of which went to Hrenenko. All of McAdoo's 6 hits were received from the offerings of Lucas, who was relieved in the 7th inning by Sluzar. Moissey of McAdoo received an extra-base hit, while slugger Hrenenko of Wilkes-Barre garnered 2. The box score appears in today's "Svoboda."

Having lost only 1 game, while the 5 other teams in the Pennsylvania Division lost 2 and more, Wilkes-Barre wins the Pennsy title, thus repeating its performance of last year. Arrangements have been made to play Newark, Metropolitan Division title-holders, for the U. N. A. Eastern Championship trophy. Wilkes-Barre defeated New York last year for the trophy, and feel capable of winning this year's trophy. The first game will be played at Tri-City Stadium, Union Ave., Union, N. J., on Sunday, Aug. 13th, beginning at one o'clock. The team winning 2 games out of 3 will be recognized as the Eastern Champions.

R. HERCHA IN 1-HIT WIN

While his mates were bombarding the opposition for 24 hits, good for 24 runs, R. Hercha of St. Clair's Branch 31 struck out 13 batters and permitted only 1 hit. In addition to this, Hercha received 5 hits out of 5 trips to the plate and also scored 3 times; 2 of his hits were of the 2-base variety. M. Salak of St. Clair's Branch 9 received the 1 hit from Hercha and scored for his team's only tally. The box score appears in the "Svoboda."

Branch 31 will play Berwick at St. Clair on Aug. 13th.

St. Clair 31 recently defeated Buck Run, for the 2nd time, by a 12-3 score. In garnering the win, St. Clair received 13 hits, Hercha, Bulkovich, and S. Tomko getting 3 each. The batteries were J. Sheleva, Sapp and Laychock for Buck Run; Shadow and Horbal for St. Clair. The score by innings:

		R	H	E
Buck Run:	101 001 0—	3	7	5
St. Clair 31:	001 227 x—	12	13	4

ST. CLAIR BR. 9

Our hats off to the team that has not won a game but which has enough spunk to play to the end of the schedule. We have in mind St. Clair's Branch 9 of the Pennsylvania Division. The team is made up mostly of youngsters who did not have much experience in baseball. They have it now; after playing 5 other U. N. A. teams, the boys have learned tricks that they will use next year to a good advantage.

On July 29th, St. Clair's Branch 9 defeated the Arnots Panthers, 4 to 3. Starring for St. Clair was J. Salak, with 3 hits out of 3 trips to the dish; M. Lessick and Molley got 2 out of 4. Klemer of the Panthers received 3 out of 3. In garnering the win, F. Lessick struck out 7 and walked 4; Archy of the Panthers struck out 13 and walked 3. The score by innings:

		R	H	E
St. Clair 9:	000 001 030—	4	9	4
Panthers:	010 200 000—	3	11	6

THE CHICAGO GIRLS' TEAM

From Hala Popadiuk comes the following item:

"The girls' baseball team, composed of members of U. N. A. Branch 125, played a boys' team called the 'Wings' at the Columbus School Yard on July 21st. It was an exciting 9-inning game and, due to the fact that it was our first real attempt at baseball, we were so nervous that we allowed the opposition 14 runs in the opening frame. We tightened up as we became accustomed to playing together, however, and the final score was 24 to 10 in the boys' favor... which isn't so bad after all. On July 24th we played a return game with the same team at the same field We had improved immensely and did not let the 'Wings' get away so easily this time. Although we lost, 9 to 5, it was a much better game and the boys know that they had to fight to win. We have a few more games scheduled, and will report on them shortly."

U. N. A. BASEBALL LEAGUE

Box Scores

MCADOO

	ab	r	h	po	a	e
Fedashko, rf	4	1	1	0	0	0
Mikruk, 3b, ss	4	0	1	3	1	1
Kisarda, c	4	1	0	10	1	0
Moissey, lf	4	1	1	0	0	0
Stalgaitis, ss, 2b	3	1	1	2	1	1
Temchatin, 1b	2	0	0	5	1	1
Petruncio, cf	3	0	1	0	0	0
Novy, 2b, ss, 3b	4	0	1	3	1	1
Klesh, p	2	0	0	1	4	0
Jankowski, cf	0	0	0	0	0	0
Totals:	30	4	6	24	9	4

WILKES-BARRE

	ab	r	h	po	a	e
Katulka, 3b	4	2	1	2	2	0
Hawryshko, 1b	3	1	0	8	0	0
Proch, cf	4	2	1	3	0	1
Hrenenko, lf	3	0	3	2	0	0
Swokla, rf	3	1	0	1	0	0
Skwarlo, ss	1	1	1	1	2	1
Narbecki, 2b	3	0	0	2	4	1
Kozemka, c	4	0	1	4	5	0
Lucas, p	1	0	0	0	2	0
Sluzar, p	0	0	0	1	1	0
Zwarycz, 1b	1	0	0	3	1	0
Totals:	27	7	7	27	17	3

McAdoo:	300 001 000—4
Wilkes-Barre:	201 102 10x—7

Runs batted in—Kisarda, Moissey, Temchatin, Hrenenko 2, Narbecki, Kozemka. Two-base hit—Hrenenko. Three-base hits—Moissey, Hrenenko. Stolen bases—Fedashko, Stalgaitis, Petruncio, Hawryshko, Proch. Sacrifices—Temchatin, Novy, Proch, Narbecki. Left on bases—McAdoo 6, Wilkes-Barre 8. Bases on balls—Off Lucas 2, Sluzar 1, Klesh 4. Hits—Off Lucas 6 in 6 innings. Struck out—By Klesh 9, Lucas 3, Sluzar 2. Hit by pitcher—By Klesh (Swokla). Umpire—Yuhasz. Time of game—2:07.

ST. CLAIR BR. 31

	ab	r	h	po	a	e
Wylotta, rf	6	4	5	0	0	0
Kuzio, 3b	6	3	1	0	1	0
Kormash, c, rf	6	3	3	11	0	0
M. Hercha, 2b	6	4	4	1	1	1
R. Hercha, p	5	3	5	0	0	0
Tomko, lf	6	3	1	0	0	0
Powanda, 1b	6	0	0	6	0	1
Horbal, rf, c	5	1	3	3	0	0
Kozla, ss	5	3	2	0	1	1
Totals:	51	24	24	21	3	3

ST. CLAIR BR. 9

	ab	r	h	po	a	e
M. Yaroshak, ss, c	4	0	0	2	3	3
F. Lessick, c, p	4	0	0	2	0	1
J. Bednar, 1b, 3b	3	0	0	5	0	1
J. Salak, p, ss	2	0	0	2	2	0
M. Salak, 3b, 1b	3	1	1	2	0	3
P. Kosmari, 2b	2	0	0	3	2	0
N. Bednar, lf	3	0	0	0	0	1
P. Yaroshak, cf	3	0	0	2	0	1
J. Kosmari, rf	3	0	0	0	0	0
Totals:	27	1	1	18	7	10

St. Clair 9:	000 000 1— 1
St. Clair 31:	615 039 x—24

АДМІРАЛ ЧАРЛЗ КОРТНІ

виїхав недавно з Ню Йорку, щоб обняти команду над середземно-морською ескадрою американської фльоти.

ПОЛЯРНІ МЕДВЕДІ ВБИЛИ ЧОЛОВІКА.

На очах його 22-річної дочки і 14-річного сина два полярні медведі в Квебекському зоольоґічному парку в містечку Чарлеборг, Квебек, 13 миль на північ від міста Квебек, так покалічили д-ра Йосифа Джермена з Рімускі, Квебек, що він помер кілька хвилин після того, як медведі напали на нього.

Джермен годував медведів горіхами через ґрати залізної клітки, в якій вони були замкнені. Нараз один з медведів вхопив його за руку і пірвав її майже на куски. Другий медвідь ухопив його за плече та притиснув його так до клітки, що той уже й дихати не міг.

КОСТЮМ З ТЮТЮНУ

зробила собі Аґнес Снід, щоб звернути увагу на 5-річне свято тютюну в Савт Бостоні, Вірджінія.

Степан Мусійчук.

НАМ ТРЕБА БУРІ-ГРОМІВ

Я люблю вітер, тучі, бурі,
Що будять з сну ввесь світ понурий.
Енерґію збуджають
І нових сил вливають
В ростини, у людей, у звірів.

Я люблю дощ, бурові зливи,
Що миють земленьку плаксиву,
Що будять до обнови
Поля, ліси і гори,
Надій несуть на карні жнива.

Я люблю блискавки з громами,
Як грізні хмари небесами
Немов в кітлі варяться,
А громи так сваряться,
Як тигри й яґуари з львами.

Здаєсь, що це йдуть війська браві
В димах воєнних, у заграві;
Грають в гармати й кріси,
Вперед йдуть лютим бісом,
З' побідою ідуть, у славі.

Тоді бажання дивні маю;
У Бога бурі так благаю,
Благаю сильних громів,
На ворогів погромів,
Що там мій край в ярмі тримають.

Тоді хотів би я злетіти
Туди, у хмари, де дме вітер,
Щоб в рідні села впасти
Й на ворогів напасти
І гнати бурею їх звідтам.

Ох, бийте громи, що є сили,
Щоби до пімсти ми збудились,
Щоб вітром ми унеслись
І смерть ворогам несли,
А Україні днів щасливих!

СКІЛЬКИ СІРНИКІВ УЖИВАЄМО ДЕННО.

Живемо в добі статистики. Люди все обчисляють. Обчислили навіть, скільки зуживаємо денно сірників.

Здавалось би, що важко обчислити, скільки зуживається денно сірників і що це майже неможливе. А одначе піднявся того завдання клюб курців у Парижі, який певно не мав що іншого до роботи.

Отже клюб цей після довгих дослідів обчислив, що в цілій Европі зуживається денно чотири міліярди сірників.

Щоб виробити таку скількість сірників, треба зужити 800 тисяч кубічних метрів дерева та 420 тисяч кільограмів фосфору.

ПОМЕР УНУК ЦІСАРЯ ФРАНЦЯ ЙОСИФА.

Внук цісаря Франца Йосифа, 27-літній кн. Рудольф Віндішґрец, згинув у мотоциклевій катастрофі в Австрії. Віндішґрец їхав мотоциклем і зударився з самоходом. З катастрофи вийшов кн. Віндішґрец із заломаним черепом і помер у шпиталі.

ПРОЦЕС ПРОТИ СОЦІЯЛ-ДЕМОКРАТІВ.

У Відні закінчився процес проти 7 членів колишньої соціял-демократичної партії в бувшій Австрії за протидержавну діяльність. По розправі суд засудив дві жінки на кару два і пів року вязниці, пятьох мужчин на кару від півтора до пятьох років вязниці. Віденська преса пише, що гострі присуди мають відстрашити від шкідливої діяльности проти націонал - соціялістичної держави.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

Індійська мудрість.

Безпечніше є потягнути тигра за хвіст, як звернути жінці увагу на її перший сивий волос.

ТАРЗАН І СЛОНОЛЮДИ

(53)

Почувши своє назвище, Вуд зупинився. Двох людей відділились від гурта вязнів, що сиділи з боку, і почали приближатись до нього. Скоро він пізнав їх. Це були: Спайк і Трол. Великий гнів огорнув Вуда, побачивши тих двох опришків. Тепер він догадувався, що це вони схопили Ґонфалю.

Його обличчя зрадило гнів. Тому Спайк підніс угору руку і заговорив: „Слухай чоловіче, не зачинай драчі. Що було, то пропало. Нема потреби нам тепер ворогувати, бо всім нам грозить та сама небезпека. Тому працюймо разом". На це запитав Вуд: „Що ви зробили з Ґонфалею?"

„Ґонфалю схопили разом з нами отсі слонолюди", почав Трол. „Як нам удалось довідатися, вона знаходиться в палаті „сильного чоловіка". Дехто говорить, що вона закрутила йому голову", докинув Спайк. Вуд з люти стиснув кулаки. Та скоро він успокоївся, бачачи, що його гнів безплідний.

„А що ви тут робите?" — запитав їх Вуд. „Як бачиш, запроторили нас сюди, ніби до тюрми, а фактично приказали нам ходити біля слонів. Ми свого роду конюші. Але як довго, не знати. Інші вязні розказують дивні речі про тутешню тюрму: вязнів по певнім часі викликують і роблять їм кінець".